

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancați nu se
primesc.
Manuscrise nu se retrimite.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în
Brașov și la următoarele
BIROURI DE ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Augenfild & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Lulu
Leopold (VII Erzsebet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garonată pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pub-
licări mai dese după tarifa
și învală. — **RECLAME** pe
pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVI.

„GAZETA” iese în de-care zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 231.

Brașov, Sâmbătă 18 (31) Octomvrie.

1903.

Programele militare maghiare.

Este cunoscut ađi atât cuprin-
sul programului militar al comisiunei
de nouă a camerei, cât și acela al
contelui Ștefan Tisza cu modificările.

Le publicăm mai jos pe amên-
două.

Majoritatea precumpănitoare a
clubului liberal a primit programul
contelui Tisza, a designatului mi-
nistru-președinte, cu însuflețire. Foile
liberale jubilează. Organul lui Banffy,
creatura Tiszaștilor, salută concesii-
unile ce le aduce cu sine Tisza c'un
articol festiv intitulat „Eljen a Király!”

Nu se pöte nega, că Maghiarii
au dobândit nisce favoruri și îndrep-
tări în armată, despre care înainte
cu câte-va luni nici c'au visat. Mi-
nistrul Lukacs însuși se fi pronunțat
aceste cuvinte, vrând să arate prin-
tr'asta că nu de geaba s'a preum-
blat cu tovarășii lui de atâtea ori
încolo și încöce, la Viena — cea
urgisită.

Misiunea contelui Ștefan Tisza
se pöte considera dec'i deja ca suc-
cesă. Din partidul liberal probabil
că numai contele Apponyi cu câți-
va amici ai săi nu vor consimți la
programul lui Tisza, d'er e încă î-
ndoios dec'a pentru acesta vor eși din
partid.

Încât pentru opozițiune Tisza
pare a avé deja asigurarea monar-
chului, că în cazul cel mai rău, când
opoziția ar continua cu obsstrucți-
unea, i-se va da disolvarea camerei!

Pentru orientare în cestiunea
programelor maghiare și a decisiunei
corönei, reproducem aici, în partea
sa esențială, un articol remarcabil
al diarului „N. fr. Presse” din Viena,
care vorbește firesce din punct de
vedere austriac:

„S'a luat așa-dér vëlul de pe
taina cea mare, care acoperia ulti-
mele faze ale crizei ungare....

„Deși trebuie să recunöscem, că
ceea-ce Coröna a refusat din pro-
gramul comisiunei de 9 nu este de
loc ceva neesențial, după cum se
credea, totuși pe de altă parte Co-
röna a admis atâtea, încât aderenții
constituției dualiste a imperiului,
trebuie să fie îngrijați, că öre se va
mai puté mântiné comunitatea și
unitatea armatei? Programul comi-
siunei de 9 nu mult se deosebesce
de postulatele opoziției celei mai
avansate.”

„Coröna, după cum se vede din
cele comunicate de Tisza, a accep-
tat apröpe întreg programul. Ceea-
ce refusă coröna și prin urmare n'a
fost luat în programul lui Tisza,
este, pe lângă condițiunea, ca ofi-
cerii, ce se vor numi la regimentele
ungare, să cunöscă limba maghiară...
interpretățiunea, ce a dat'o comisiu-
nea de 9 dreptului monarhului de a
dispune în afacerile interne ale ar-
matei comune...”

„Cu toate acestea nu trebuie să ne
amăgim, că öri cât de esențială este
din punct de vedere principiar mo-
dificarea programului făcută de Tisza.
În comparație cu restul punctelor
admise, în ceea-ce privește valoarea
practică se pöte numi foarte proble-
matică. Căci în fond dreptul de a
decide despre embleme, întrebuintă-
rea și dislocarea oficerilor, stabilirea
condițiilor pentru obținerea gra-
dului de oficer și mai toate celelalte
puncte ale programului sunt tot așa
drepturi rezervate monarhului com-
mun, ca și dispoziția asupra limbei
de comandă și a limbei de serviciu...”

„Dec'a așa-dér dieta a reușit prin
presiunea ce a esercitat'o a îndemna
Coröna, ca să ia în acele afaceri
dispozițiile acelea, pe cari le-ar fi
luat și dieta, dec'a ar avé dreptul
legislatoric asupra lor, atunci nici cu
refusul interpretației, propus de co-
mitetul de 9 asupra dreptului majes-
tatic, nu se ofere nici o garanție, că

mai târziu prin aceleași mijlöce de
presiune nu se va ajunge același re-
sultat și în privința limbei de co-
mandă și de serviciu.”

„Ceea-ce Coröna prin tenacita-
tea și perseveranța ei a obținut, în
realitate se mărginesce la atâtea, că
nu i-se pregătesce umilirea de a tre-
bui să revöce, prin aprobarea inter-
pretațiunei comisiunei de 9, ceea-ce
a enunțat în ordinul de ți de la
Chlopy și în autograful împërătesc
adresat contelui Khuen.”

„A fost salvat așa-dér principiul
și evitată supunerea ofensătoare a
Corönei: *Er din aspirațiunile naționale
a fost obținut tot, ce se pöte împlini
în practică.*

„Etă ce aduce cu sine Tisza....
Pacea cu parlamentul ungar se cum-
përă cu un preț, pe care mai târziu
pöte nimeni nul va regreta așa de
mult, ca tocmai acel parlament, pen-
tru prețul, că se dă prima lovitură de
secure unității și comunității armatei.”

„Armata, în care postul la care
se numește ofiterul nu este deter-
minat prin cualificația sa, ci prin
nascerea și cetățenia sa, nu mai
este un organism militar...”

„Contele Apponyi, dec'a n'are
motive personale de a părăsi parti-
dul liberal — va rămâné în partid.
Motive reale pentru secesiune nu
esistă. Partidul liberal l'a urmat pe
el, nu el pe partid, și dec'a are de
gând să-l conducă mai departe pe
cărarea începută, în adevăr asperi-
tățile sunt neteđite de minune. A
persevera și mai departe în opozi-
țiune, nu ar însemna a lupta pentru
aspirațiunile naționale, ci a lupta
contra regelui, care a dat deja atâtea,
în cât abia i-a mai rămas ceva de dat”....

**Intîlnirea împëraților la Wies-
baden este apreciată în diarul „Köl-
nische Zeitung”, precum urmöză:**

Intîlnirea împëratului Nicolae cu îm-
përatul Wilhelm în Wiesbaden, care după
cum se spune a fost decisa mai de mult,
nu este decăt confirmarea bunelor rela-
țiunii, ce esistă între cei doi monarhi și între
cele două state. Și nu e nevoie să dove-
dim, că timpul actual în care atâtea ches-
tiuni importante ale politicei internațio-
nale preocupă lumea, este cel mai potrivit
pentru asemenea intîlniri. Deși intîlnirea
n'are un program stabilit, totuși nu se
pöte să nu se discute cu această ocaziune
chestiunile politicei generale. Atitudinea
simpatică a pressei rusesci a făcut peste
tot o bună impresie în Germania. Dec'a
unele organe rusesci prognostisöză ames-
tecul Germaniei în favorul politicei ru-
sesci în Mandșuria, credem că ele au
esagerat scopul intîlnirii. Interesele Ger-
maniei nu sunt atinse de loc prin eveni-
nimentele din Mandșuria și nu este nici
un motiv, ca Germania să iész din re-
serva observată până acum. Însé chiar
și fără o cooperare comună în această ces-
tiune, sunt destule alte puncte de intîl-
nire între cele două state, pe cari cultivân-
du-le, vor puté lucra spre menținerea păcii.

**Părechea regală italiană în An-
glia.** Se scrie din Londra: „Yachtul re-
gal englez „Victoria and Albert” vă lua
părechea regală italiană pe bord în ziua
de 16 Noemvrie în Cherbourg. Yachtul
va fi însoțit pe canal de o escadră en-
glesă. La 17 Noemvrie sosire în Ports-
mouth și primire de cătră principele de
Wales. În séra de 17 Noemvrie se va da
un dineu de gală în castelul Windsor, la
care se vor rosti toaste. În 18 Noemvrie
vinătoare în parcul Windsor. În 19 Noem-
vrie vizită în Londra și recepțiuni în Guild-
hall și la ambasada italiană. Din această
vizită se crede, că va resulta confirmarea
prieteniei, ce s'a încheiat între cei doi su-
verani cu ocaziunea visitei de la sfîrșitul
lui Aprilie, ce a făcut'o Eduard VII la
Roma.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

(3)

Expoziția științifică din București.

(Urmare.)

Vrednic de cercetat este și pavilionul
ministeriului lucrărilor publice, vecin cu cel
principal, în care serviciul de studii și
construcțiuni al acestui ministeriu a expus
modele, planuri și fotografii relative la
lucrările mai noué tehnice, făcute de
Statul român. Privirile nöstre sunt atrase
mai întâiu de un admirabil relief, repre-
sântând portul Constanța și împrejurimea
lui. Casele, stradele, clădirile publice și
grădinile sunt imitate așa de bine, încât
pare-că le vedem înaintea nöstră. În fața
orașului se întinde marea albastră, țermu-
rită de puternicele zăgazuri și de molurile
portului celui nou. Câte-va corăbii și va-
pöre sunt ancorate în spațiosul port, gata
să încarce mărfurile grămădite în docurile
său magaziiile uriașe de pe țermure. Ta-
bloul este așa de încântător, încât cu greu
ne deslipim de lângă densusul. El ne arată,
ce lucrări uriașe s'au făcut în timpul din

urmă în orașul de lângă Marea-négră și
cât de mult s'a schimbat Kiustendja tur-
cescă, de când s'a prefăcut în Constanța
românescă!

Lângă portul Constanța în miniatură
se află nisce modele nu mai puțin inte-
resante ale docurilor din Brăila și Galați.
Aici vedem un exemplar redus al spa-
țioșelor magazine împreunate cu silosuri,
unde se aduc cerealele din toate părțile
țării, se curăță, se sortöză și apoi se tri-
mit la flămândii din Vestul bërânului
nostru continent. Și ce întocmiri ingenioase
au aceste magazine!. Vagönele cu cereale
se descarcă direct în ele și érași vapörele
se încarcă direct, încât se câștigă nespuse
de mult în timp și în muncă.

Tot aici observăm modelele princi-
palelor poduri de drum de fier și șosele
din țără: un nou exemplar al podului de
pe Dunăre, mai departe modelele podu-
rilor de pe Olt și de pe Jiu; la riul acesta
din urmă atât modelul podului liniei fe-
rate, cât și cel pentru șosea. Păreții a-
cestui pavilion sunt acoperiți jur împrejur
de frumoșe fotografii, cu vederile punc-
telor mai însemnate și mai interesante din

punct de vedere tehnic ale liniilor ferate
și ale șoselelor mai noué. Astfel sunt ve-
deri din valea Oltului și a Jiului, de pe
linia ferată Ocna-Palanca și de pe liniile
mai mici Cămpina-Doftana, Têrgoviște-
Pucioșa etc.

Nu de mai puțin interes sunt ta-
blourile, ce represintă întocmirile pentru
alimentarea Capitalei cu apă de bêt sub-
terană. Apa această se aduce dela o dis-
tanță de 11 klm. și este de o calitate
förté bună, așa încât prin întroducerea ei
(lucrare condusă de d-l inginer-inspector
Elie Radu) starea sanitară a orașului s'a
îmbuuătățit în mod simțitor.

În curtea expoziției, apröpe de în-
trarea în pavilionul lucrărilor tehnice, e
construită o grindă puternică de beton
armat (astfel se numește o combinație de
beton și de drugi de fier, menită mai cu
sémă la construcția podurilor, care pörtă
o greutate de 30,000 kg., d'er care ar su-
porta până la 240,000 kg.

În genere din cele expuse vizitatorul
rămâne cu impresiunea, că în România
științele tehnice au luat un avânt în-
semnat și că elogiile făcute corpului teh-

nic din țără de d-l prim-ministru D.
Sturdza cu ocaziunea deschiderii Congre-
sului științific, sunt cât se pöte de me-
ritate.

Dintre pavilönele mai mici ne vom
opri numai la al școlei practice de meserii
de la Bistrița (jud. Bacău) și la al școlei
ceramice din Têrgul-Jiu.

În cel dintăiu vedem o mulțime de
obiecte de lemn, de rotărie și de ferărie
solid executate, dovadă, că și în România
meseriile se pot desvolta, dec'a li-se dă
atențiunea necesară. Și că în adevăr în-
vêțământul practic a început să dea röde
la frații nöștri de dincolo, se pöte vedé
nu numai din această probă restrinsă, ci
s'a putut vedé cu deosebire la „exposi-
țiunea școlilor de meserii și de agricultură”
ținută în același timp și în vecinătatea
expozițiunei științifice. La expozițiunea
astă se puteau vedé felurite obiecte de
căruțarie și rotărie, de dogărie, de pielărie
și pălărierie, coșuri frumos împletite, di-
ferite unelte agricole, diferite mobile, care
de care mai solide și mai frumos lucrate.
Și acestea toate executate în nisce școli,
partea cea mai mare înființate numai de

Primul succes al contelui Tisza.

(Programul comisiei de 9. Modificările lui Tisza — Desbaterea — Szell sprijinind pe Tisza — Declarația senzațională a lui Hodossy — Kossuthiști).

Revenim așî cu amănunte asupra conferenței de Miercuri seara a partidului liberal.

Am spus erî, că în această conferență s'a cetit programul militar elaborat de comisiunea de 9, precum și modificările ce le-a făcut contele Ștefan Tisza în acest program. Etă care este

Programul comisiei.

1. Emblemele armatei comune, cari sunt așî în practică, nu corăspund poziției de drept public a țării, — din cauza acesteia cestiunea emblemelor este a-se regula conform dreptului nostru public.

2. Procedura militară penală se aducă cât mai curând înaintea dietei. — La procedura stabilită pe verbalitate și publicitate, este a-se validă limba maghiară a statului — Modalitățile acesteia le va stabili legea, ce se va presenta (dietei.)

3. Deciderea în ultima instanță asupra favorurilor legale acordate în împlinirea serviciului în armata comună, se se încredințează exclusiv ministerului de honveđi, ér acordarea acestor favoruri se se facă după puțință pe temeiul unor motive echitabile.

4. Este o dorință de repetite ori esprimată și în legile noastre mai vechi și un postulat al națiunii maghiare, care de nimeni n'a fost tras la îndoială, precum și un interes al armatei comune, ca trupele maghiare să fie prevădute cu ofițeri maghiari și fi națiunii se se valoreze în măsură corăspundătoare la conducerea armatei. E necesar prin urmare, ca:

a) În virtutea rescriptului prea înalt de la 11 August 1868, ofițerii supuși ungari, cari servesc la trupe neungare, se se fie transferați la trupele ungare.

b) Afacerea instruirii ofițerilor se se desvölte în direcția, ca acoperirea lipsei ce se arată la contingentul ofițerilor ungari și provăderea trupelor ungare cu ofițeri ungari, se se garanteze în mod sta-tornic.

În scopul acesta, prin crearea în număr corăspundător de burse pentru tineri maghiari și încât e necesar prin ridicarea de institute militare nouă pe teritoriul țării, eventual prin desvöltarea institutelor militare pentru honveđime: se se garanteze crearea de ofițeri maghiari în măsura, încât numărul acestor ofițeri în toate ramificațiile se ajungă măsura ce corăspunde proporției numerice a feciorilor supuși ungari.

c) Tot în acest scop e necesar mai departe și aceea, ca în institutele militare ale armatei comune, plasate pe teritoriul țării, și cari după puțință stau sub conducerea ofițerilor supuși ungari, planul de învățământ se se modifice, așa că în aceste institute limba de predare și de examen a unei însemnate părți din obiectele de învățământ se fie limba maghiară cel puțin în măsura, încât limba de învățământ se nu împiedece progresul tinerilor maghiari, cari întră în aceste institute și elevii calificați

în ele se posedă pe deplin limba maghiară, așa că după un timp corăspundător de trecere, pentru supusul ungar cunoscerea limbii maghiare se fie o condiție fundamentală obligatorie la numirea de ofițer.

d) Bursele maghiare ce se vor crea pe cheltuiala statului, nu se vor da în afară de hotarele țării, decât la acele institute, a căror categorie nu se află pe teritoriul țării. Indată-ce se vor înființa astfel de institute pe teritoriul țării, bursele corăspundătoare maghiare se vor transpune aici.

5. Tote autoritățile trupelor din Ungaria vor coresponda în limba maghiară cu autoritățile ungare.

6. Dispozițiunile art. de lege XXX din 1868 referitor la Croația-Slavonia, rămân neatînse.

7. Număroase și importante cestiuni se vor lua spre chibzuire în cadrul revizuirii legii militare, precum: serviciul de doi ani cu considerare la situația financiară a țării; mai departe stabilirea pe cale legislativă a contingentului de pace și contingentarea rezervii de întregire, precum și desființarea său regularea anului al doilea de serviciu la voluntarii pe un an.

8. Starea actuală referitoare la limba de comandă și de serviciu a armatei, s'a menținut Majestății Sale, pe baza drepturilor de domnitor constituțional recunoscute în legea de la 1867.

Responsabilitatea politică a ministerului — ca față cu ori-ce faptă a Coroanei — se întinde și la acesta, și influența legală a dietei. — ca și față cu ori-ce drept constituțional — se menține și cu privire la acesta.

Starea acesta poate s'o modifice legislativa — coróna împreună cu adunarea deputaților țării.

Partidul liberal, accentuând aceste drepturi ale țării, nu ia în programul său cestiunea limbii de comandă și de serviciu fiindcă nu consideră, că acesta ar fi de dorit din cauze politice importante ce ating marile interese ale națiunii.

(Programul pörtă data de 27 Octombrie 1903, și este iscălit de Coloman Szell ca președinte și de Dr. Aurel Münnich ca notar.

Modificările lui Tisza.

Contele Tisza a prezentat următorul amendament la punct 4) alineă c):

c) Tot în acel scop este necesar mai departe și aceea, ca planul de învățământ în institutele militare ale armatei comune, plasate pe teritoriul țării, se se modifice așa, încât limba de predare și de examinare a unei însemnate părți din obiectele de învățământ, se fie limba maghiară, cel puțin în măsură, ca progresul tinerilor maghiari, cari întră în aceste institute, se nu fie împiedecat prin limba de învățământ și elevii calificați în ele se posedă limba maghiară.

Punctul 8 se se modifice astfel:

8. Partidul își susține punctul său de vedere, după care regelui îi stă în drept a hotărî — pe baza drepturilor de suveran constituțional, recunoscute în § 11 din art. de lege XII ex 1867 — limba de comandă și de serviciu a armatei ungare, ce formeză partea întregitoare a întregii armate comune.

Atât programul comisiei, cât și

modificările contelui Tisza au fost prezentate de raportorul Münnich.

Desbaterea.

S'a deschis apoi desbaterea. Cel dintău a luat cuvântul contele Ștefan Tisza. Abia rosti primele cuvinte, și furtună de aplause subliniă debutul său. A vorbit cu aplomb. A pus față 'n față modificările sale cu textul programului original, le-a analizat și interpretat, dicând că modificările sunt neesențiale. Tot ceea-ce a eliminat din textul original, n'are importanță din punct de vedere practic, încât din cauza eliminărilor acestora se se conturbe și primejduiască armonia între factorii normativi. Cestiunea instrucției militare este una din cele mai însemnate. N'ar fi făcut modificări în punctul referitor la această cestiune, decât n'ar fi avut convingerea, că modificările ar fi de importanță practică. A eliminat două pasaje: unul care vorbea despre conducerea institutelor militare de către ofițeri supuși ungari, care involvă un amestec în conducerea armatei. Al doilea, care vorbea despre cunoscerea obligatorie a limbii maghiare, ca condiție la numirea de ofițer. Nici acest punct n'are importanță practică, căci și de altfel cea mai mare parte a ofițerilor ungari trec prin școlile medii ungare și dobândesc testimoniu de maturitate, său că învață în institute militare, în cari limba unei părți însemnate a obiectelor de învățământ și de examinare va fi limba maghiară. În ambe cazurile, rezultatul este același: ofițerul supus ungar posedă limba maghiară.

Modificarea referitoare la „drepturile constituționale ale domnitorului“, recunoscute în legea de la 1867, nu diferă de vederile ce le-au avut creatorii acestei legi și pe care toate guvernele de atunci și până așî, le-au acceptat.

În fine propune, se se amâne desbaterea în merit pentru altă ședință a partidului.

Contele Apponyi face și el o declarație prealabilă, rezervându-și dreptul a reveni în merit asupra modificărilor. Regretă, că Tisza s'a pus pe un punct de vedere cu totul diferit de cel al guvernului precedent și al comisiei, care a elaborat programul. În privința moderațiunii a mers până la ultima limită. Nu acceptă modificarea privitoare la instrucția în școlile militare, căci trebuie se se enunțe față cu toți locuitorii nemaghiari, că nu numai cunoscerea limbii germane e obligatorie pentru-că cine-va se fie numit ofițer, ci și cunoscerea limbii maghiare. Postulatul acesta este important din punct de vedere al ideii de stat maghiar, și nu bucuros renunță la acest postulat. Nu e împecat Apponyi nici cu modificarea privitoare la declarația asupra drepturilor majestatică, cu atât mai puțin

cu modificarea referitoare la postulatul despre limba de comandă și de serviciu.

Coloman Szell a vorbit favorabil modificărilor lui Tisza. I-ar fi plăcut și lui se nu se schimbe nimic din textul original. Punctele schimbate însă nu sunt așa de importante, încât pentru ele se se derime condițiile păcii și armoniei.

— Ai salvat situația! Ai salvat pe Tisza! îi dăseră vechii liberali, felicitându-l

Hodossy — pentru Tisza.

Erî partidul liberal a continuat desbaterea. S'a întemplat ceva senzațional. Emeric Hodossy, unul din membrii fostului partid național (apponyist) și cel mai sincer aderent al lui Apponyi, luând cuvântul s'a declarat pentru modificările contelui Tisza. Atitudinea lui Hodossy a produs mare consternare la aderenții lui Apponyi și consternarea a fost la culme când Hodossy a spus, că se alătură la Tisza contra lui Apponyi.

Acastă neașteptată întorsătură a avut o înfrurire așa de mare, încât desbaterile conferenței au fost suspendate și amânate pe așî, Vineri. Tot așî contele Apponyi își va spune cuvântul hotărîtor.

Kossuthiști.

Partidul independist încă a ținut erî conferență. Francisc Kossuth a vorbit asupra situației declarând, că partidul nu primesce programul militar și modificările lui Tisza. A declarat însă, că pentru urmări nici un partid nu va lua răspunderea și a dat expresie părerii, ca partidul se nu pună piedecă în calea votării îndemnității și a recruților. Tisza însă se disolve camera, pentru-ca „națiunii“ se i-se dea puțință de a-se declara pentru drepturile naționale.

*

Etă, așa-dér, că primul debut al contelui Tisza a fost încoronat de succes. Mult i-a ajutat în privința acesta Coloman Szell, care a mănă în tabăra lui Tisza pe cei sovăitori.

Probleme economice și sociale.

a) Grădnăria și cultura fructelor.*)

— Urmare. —

O pepinieră mică de pomi altoiți, înființată în primăvara acesta cu vr'o 7000 meri și peri altoiți de două fete de Română plătite cu diua, și altoitul s'a făcut la oadaie ca via, și plantați altoiți gata în pepinieră, îmi atrase atențiunea asupra lor și a factorului celui mare în pomicultură — clima de tot favorabilă, — căci pe un petriș și prund mai mult decât serac și secetos, se prinsese peste 98% din altoi — și erau deja de un jmetru înălțime peste tot. Încă nu mi-s'a dat se vedă chiar la grădnăria de meserie un procent așa mare de altoi prinși, ér nu la începători și fete, cari atunci au altoit pentru prima dată în viața lor.

Luna lui August îmi arăta grădinile încărcate de pome mai mult tomatice și de iernă, însă în totă splendoră lor. Vădusem grădină cu pometură alese în diferite regiuni și țări, la străini ca și Români — între cari voiți cita în locul prim pe a lui nenea Andrei Lupan din Scheiu și a röp. Grig. Cozadini de la Climești jud. Némțu, grădină mari de speculă, dér nici odată nu voiți uita grădina unui binereputat medic sas din Sebeș, care „n'are căfel purcel“ cum se dice, situată chiar în centrul orașului, deși mică ca suprafață, dér după sourile de pome ce erau acolo și starea ei de întreținere. La acel adept a lui Esculap ar avé preoții și învățătorii noștri ce se vadă și învețe!

Ea mă făcu se cer permisiunea de intrare și se scotocesc încă și alte grădini particulare la străini și Români, ca se pot da bine sémă de fructele ce produce localitatea și regiunea și după valoarea lor comercială. Decî am vizitat pe rând mai multe grădini particulare, atât în oraș, cât

A. B.

* A se vedea Nr.ii 205—208, 210—218 și 230 ai „Gaz. Trans.“ din a. c.

2—3 ani. Ce progrese însemnate s'ar puté face, decât direcțiunea acesta practică în instrucțiune, urmărită cu atăta zel de ministrul actual al învățământului public, s'ar continua mai departe într'un mod sistematic! În chipul acesta desrobirea României de sub stăpânirea industriei străine n'ar mai rămâne numai un vis, ci în scurtă vreme ar deveni realitate.

Școlă ceramică din Tergul-Jiului încă este o școlă nouă. Ea a fost înființată înainte de asta numai cu patru ani de câțiva dascăli de inimă din capitala județului Gorj, în frunte cu d-l director gimnazial Iuliu Moisil. Dascălii aceștia vădend, că locuitorii din mai multe sate din apropierea orașului lor se ocupă cu olăria, s'au gândit, că ore n'ar fi un bine pentru omenii aceștia, decât s'ar deprinde se lucre nisce vase mai frumoase și mai solide, ca astfel se se ridice pe sine și tot-odată se cultive și o ramură așa de însemnată industrială, cum este industria ceramică? Și dascălii aceștia harnici n'au rămas numai cu dorința, ci convinși, că fac un lucru bun pentru semenii lor și în genere pentru țără, s'au și pus cu tot zelul pe lucru.

Obținend un ajutor de câte-va mii de lei de la Stat și altul mai mic de la județ, ei aduseră un specialist din Austria și împreună cu densusul deschiseră o școlă pentru industria ceramică. În această școlă, pe lângă ceva carte, se învață desemnul, modelatul în lut și apoi totă tehnica fabricațiunii vaselor. — Și rezultatele acestei școle?... Ele se pot vedé în expoziție: O colecțiune frumoasă de ulciore de diferite forme și împodobite cu diferite figuri, de vase de flori și de alte vase de lux de diferite colorii. Nu e vorbă, nu toate vasele acestea sunt perfect lucrate, la unele din ele se mai cunósce încă mâna începătorilor, dér cu toate acestea față cu olăria noastră obicinuită este un progres, un progres enorm, și nu am decât numai cuvinte de laudă pentru aceia, cari prin silințele lor, prin devotamentul față de binele neamului lor, au făcut un început așa de mult promițător.

Și privind la vasele lucrate de elevii școlii ceramice de la Tergul-Jiu, am gândit în mine: Ore nu s'ar puté face lucrul acesta și la noi, la Români de sub coróna Sf. Ștefan? Nu sunt ore și la noi

sate întregi, ai căror locuitori se îndeletnicesc cu olăria? Ore n'ar fi bine, se căutăm a-i înveța pe omenii aceștia, se-și facă vasele lor mai cu gust ca până acum, ca astfel se nu mai fim siliți a da banii nostri Boemilor și altor nămurî pentru olăria, de care avem trebuință? Său cel puțin, până se apucam a înființa și noi o școlă ca cea din Tergul-Jiului, se trimitem doi-trei tineri la această școlă, ca apoi întorcându-se acasă cu cunoscințele necesare, se învețe și pe alții a pregăti lucruri mai bune și mai de preț, decât cele de până acum!

Și acum după-ce am vădut lucrurile, ce ni-s'au părut mai însemnate din pavilionele improvizate pe séma expoziției, se întrăm în localitățile laboratorului și se aruncăm o privire asupra obiectelor istorice, adunate cu atăta pietate, precum și asupra colecțiunii de cărți vechi și moderne, și de alte obiecte ale artelor grafice, ce ne așteptă aici!

Acastă o vom face însă într'un număr viitor.

și în satele din jur. Proprietarii lor cultivați de ocazie, căci sunt ocupați în alte meserii și atribuțiuni, ér grădinile le cultivă mai mult pentru a lor distracție și aprovizionare a casei, decât a face un comerț și isvor de câștig din ele, deși nici pe acesta nu-l refuză. când li-se oferă ocaziunea.

Intre pomii roditori sunt tot pomi nobili de soiuri alese de valoare comercială recunoscută. În genere predomină merele *pătule*, cari sunt proprii acestei regiuni; formal aci — e patria lor, unde au 4 varietăți diferite. Merele pătule sunt bine cunoscute și în streinătate, unde se bucură de o bună reputațiune pe piețele germane, nu numai austriace, și sunt trecute între fructele de rangul prim, căci sunt gustose și se conservă bine până în Aprilie și Maiu. Ele sunt bune și de must și de uscat, numai cât a-și dice, că este pagubă de o atare utilizare a lor. Incolo în genere merele și perele de toamnă și iernă predomină asupra celor de vară. Vom cita încă câte-va cari țin recordul întâi. Merele de lux Bismarck, împăratul Alexandru, Caloill de toamnă, Ananas Reinette, Canada Reinette, Goldparmâne de iernă, Danziger Kant apfel, London Pepping, Reinette de Champagne, Astrachan roșu, Cassler Reinette — mere vinete, Cardinal geflammt — Poinc Scheibenapfel, Gravensteiner — mere popesci etc. etc.

Dintre pere: pere pargamote diverse varietăți, pere crăiesci (kaiser birne), Maria Louise, Bonne Chretien Williams, Napoleon Butterbirne, Hardenponte Winter Butterbirne, Doches d'Angouleme, Stuttgarter Gaishirtenbirne, Erzbischof Hons, forellenbirne, Bonne Louise d'Avrouche — Isenbartbirne, Gute graue, Dechantenbirne, Clairgau Butterbirne. etc. Dintre prune — Ana Späthe, Reine-claude diferite, prune italiene și prune de Bistrița. Cele bune ale României apropiate lipsesc cu totul: merele creșeci și domnesci, *prune de tuleu* de pe la Leordeni, cari sunt de rangul întâi — avrame, bardace și ghioldane de Moldova. Cu un cuvânt, numirile de fructele cele mai alese, cari le cetesc de obicei numai în cataloagele grădinarilor și firmelor pomologice și în cărți și nu soiuri alte, decât simple numiri, aci le aveai pe cele mai multe în natură înaintea ochilor și toate aproape bine reușite cu distincțiunilor lor deosebite mai mult pentru distracția și satisfacerea gustului propriu, decât a trage un venit direct după ele.

La un pânzar bogat însă am găsit nu numai grădină model, ci și o stupiniță model, cea mai sistematică din câte am vădit. În grădina lui am găsit mulți pomi în forme artificiale, trași în cordone și palmette, bine înțelese din soiurile cele mai alese. Afară de grădinile din oraș bine întreținute, densusul a mai plantat o nouă grădină afară la câmp de vr'o 8 jugere pe un pământ din nou comasat.

Densusul ca om de afacere și cunoscând rentabilitatea pomiculturei din experiența proprie, a luat lucrul așa cum trebuie el luat în ori și ce afacere — producțiunea în mare și vîndarea directă, cu ridicata, ca și în mic. Embalagiul său expedierea densusul o face în lași de câte 30—50 klgr. greutate. Fie-care măr vine învelit în hârtie de mătase, apoi așezate rënduri, rënduri, fie-care rënd fiind izolat cu rumegatură de lemne — Holzwole — de celelalte ca și de păreții cutiei, ca se nu se sbată. Densusul exportază la Budapesta și Viena cu deosebire mere *pătule*, ceea ce este scris și pe vigneta și eticheta lui. Lui i-se plătesc chilogramul de mere cu câte 50—60 or., dér au fost timpuri, unde i-s'a plătit și cu 10 cr. un măr.

Éta un exemplu, pe care l'ar pute îmbrățișa și adopta și Românii — la orașe ca și la sate. Pepiniera este greu de a o face țeranul simplu, ca să cheltuiescă cu ea necentenit 5—10 ani, fără să-i producă ar pute-o face comună, *tovărășiile* ori particulari, subvenționați și ajutamați de cele bănci și societăți de credit românesci — ca să producă altoii în masă, s'ar importa pe un preț mic la particulari cu su-

tele și miile, ca apoi fructele la desfacere, banca ori societatea să le adune și sorteze singură și să le desfacă în bloc. Ea ar regula deci producțiunea și desfacerea.

Deși experiența de sus ne arată, că și soiurile *stréine* reușesc în acea regiune destul de bine, totuși ar trebui dată preferență soiurilor alese indigene — merele pătule, mere creșeci și pómelor de uscat — recunoscute ca atare. Cultivând și alte soiuri străine, ușor s'ar pute întâmpla să întâmpine dificultăți pe piețele de desfacere din streinătate — cum a pătuit *Serviciul viticol din România*, care a trimis la espoziția din Paris nu vinuri proprii și originale ale țerei, ci vin de *Bordeaux* produs în România, care a fost exclus de juriu de la concursul internațional pur și simplu ca *contrafăcut și falsificat* — ca făcându-le concurența produsului lor veritabil. Tot așa a făcut și guvernul român, cu *esențele de vin de Drăgășani, Odobesci și Cotnari* ce se trimiteau din Germania în Țără, le-a confiscat pur și simplu la vamă, ca falsificări și contrafăcute.

Dr. G. M.

SCIRILE DILEI.

— 17 Octomvrie v.

† Elena A. Buntoiu. Alaltăeri a răposat Elena A. Buntoiu, soția bătrânului comerciant din suburbiul Scheiș, Andreiu Buntoiu. Răposata, care a trăit 75 de ani a făcut dimpreună cu soțul ei, de 88 ani, un testament reciproc, prin care totă averea lor de peste o sută de mii corone, o lasă după mórtea lor, gimnasiului român de aici cu condiția, ca ea să fie administrată împreună de biserica sf. Nicolae și de biserica sf. Adormiri din Brașov (cetate). Murind soția, s'a publicat testamentul acestei generose părechii, care s'a îngrijit a-și eternisa numele cu o astfel de binefacere nobilă și măreță. — Inmormântarea vredniciei Elena Buntoiu s'a săvârșit aji cu mare ceremonie fiind așezate rămășițele ei pământesci în cimiteriul de la sf. Nicolae din Prund. Au asistat elevii gimnasiului român cu întreg corpul profesoral și cu stégul în frunte. Biserica sf. Nicolae, a sf. Adormiri din cetate și gimnasiul român au arborat stindarde negre.

Soțului nemângăiat al răposatei îi adresăm condolențele noastre cele mai sincere!

De la Sinaia s'anunță, că restabilirea sănătății Regelui Carol urmază un curs foarte favorabil. Decă Majestatea Sa n'a putut primi audiențe în zilele ultime, cauza este, că medicul său Dr. Theodori i-a recomandat o liniște absolută. Pentru ziua de aji, Vineri, Regele a acordat o audiență primului ministru.

Contele Stefan Tisza, noul ministru-președinte ungar s'a născut la Budapesta în anul 1861 și este fiul cel mai mare al lui Coloman Tisza, care de la 1875 până la 1890 a fost ministru-președinte al Ungariei. El și-a primit educația în casă și numai ultimele două clase ale gimnasiului le-a făcut la colegiul din Dobrișin. Tatăl său, supranumit „papa Calvinilor”, ținea mult ca să fie educat în spiritul calvinismului maghiar. După absolvirea studiilor universitare în Berlin, Heidelberg și Budapesta a intrat în ministerul de interne spre a face studii practice administrative. În parlament a intrat la 1886. El a luat parte activă la desbateri, nu și-a putut însă câștiga simpatii. Când s'a întemeiat banca industrială și comercială, fû ales președinte. Intreprinderea acesta avu sfârșit tragic. La stăruințele lui, banca a luat asupra-și exploatarea de petrol în România. Afacerile mergeau prost și banca a lichidat.

Pentru masa studenților români din Brașov au intrat de la d-l Dr. Ioan Popp c. și reg. medic de stat superior și medic-șef al garnisónei Brașovului și soția d-sale *Constanța*, cu ocazia serbării nunții

lor de argint 40 cor. Primescă generoșii donatori sincere mulțămite, pentru frumosul dar, și căldurose felicitări din incidentul festiv ce-l serbeză. — *Direcțiunea școl. gr. or. române.*

Distincțiunii. Cu ocaziunea vizitei Țarului la Viena, garda de onóre a suveranului rus a fost compusă din feciorii regimentului 43. Țarul a decorat pe 12 ofițeri ai acestui regiment cu ordinul sf. Stanislau, ér la 3 subofițeri le-a dat medaliile de argint. Se scie, că regimentul 43 este compus din feciori români recrutați din Caransebeș și împrejurime. Când vine rëndul acestui regiment să facă garda de onóre la Burg, — musica militară cântă numai cântece românesci.

Spargerea unei casse de fer. În toamna acesta s'a întâmplat în Brașov trei casuri de spargere de casse de fer la trei comercianți. A treia spargere s'a săvârșit aji noapte în magazinul de haine confecționate al lui Henric Schull (din casele Safrano). Hoțul s'au hoții s'au introdus printr'o ferăstră de spre curte a magazinului, fiind încovoiate gratiile de fer așa, că spărgătorii s'au putut strecura prin ele în interior. Cassa de Wertheim (sistem mai vechi) pe unde se aflau încuetóarele a fost ciopărită cu dalta așa de cumplit, în cât face impresiunea, că s'a topit pe jumătate în foc. Hoțul a aflat în cassă numai vre-o 400 corone și nisce petrii scumpe. O brățară de briliante foarte prețioase în valoare de vr'o cinci mii de corone se afla în tresor, pe care se vede hoțul n'a mai avut timp a-l deschide. Suma de vre-o 360 corone încassate din vîndarea dîlnică, ce se aflau în teșgha și nu fuseseră încă depuși în cassă, au rămas asemenea neatînși. Spărgătorii se pare a fi rutinați eșiți din vre-o școia de oraș mare. Ar fi de dorit ca poliția să aibă mai mult noroc ca până acuma și să le dea de urmă.

Atentat contra unui notar. Se serie din D. St. Mărtin, că un individ, până acuma nedescoperit, a descărcat două glonțe asupra trăsorei notarului Ioan *Moldovanu* din Velț. În trăsura se aflau patru persoane. Un glonț a rănit grav pe vizitiu. Atentatul a fost comis probabil din răsunare.

Greva tipografilor din Oradea. Se vede, că culeg-tipografi lucrază sistematic cu grevele lor. După Arad și Timișóra, au venit la rënd și culegătorii din Oradea, cari s'au pus dîlele acestea în grevă. Cele 5 diare, ce apar în acest oraș, au trimis publicului înștiințări, că nu pot scóte diarele până nu vor reîntra culegătorii în muncă. Postulatele greviștilor, se dice, că sunt esagerate.

Demonstranți pedepsiți. La adunarea de controlă din Bocșa germană, invătătorul de la școala de stat Iosif Mihály și funcționarul Alex. Serfözö au răspuns la apel cu „jelen” în loc de „hier”. Locotenentul Putsch a ordonat arestarea lor.

Apel. Secția Brașov a societății „Crucea roșie” va deschide cu ziua de 1 Decembrie o cantină populară, unde se va da dîlnic prânz gratuit la 50 de sêraci. Fiindcă numita societate nu are la dispoziție toate mijlocele necesare spre acest scop, în numele omenirii suferinde ea apelază la on. public ou rugămintea, să binevoiescă a contribui cu bani și cu produse la realizarea acestui scop filantropic. Bani sunt a se trimite pe adresa dómnei Carol *Schnell*, ér produsele pe adresa dómnei Enric *Aronsohn*, membre în comitetul cantinei. Acesta din urmă locuesce în str. gării (Blumëna) Nr. 39. — Brașov, 26 Oct. 1903. *Comitetul cantinei.*

Rectificare. În corespondența din comitatul Făgărașului, publicată în nr. 229 al „Gazetei”, pagina 3 jos, din eróre s'a tipărit, că speșele cauzate cu cele două procese și anticipațiile date ar fi peste 24.000 corone, pe când de fapt sunt numai de peste 2.400 corone. Dr. Serban a fost provocat să restituie numai această sumă.

4). Pentru folosire esterilor. Durerile indecheiături, de reumatism și soldină, precum și tot felul de aprinderi se vindecă cu succes sigur folosindu-se *spiritul lui Moll*. Prețul unei sticle 1 cor 90 filerl. Se trimite dîlnic cu rambursă postală de farmacistul și liferantul curții c. s. reg. A. Mol Viena Tuschlauben 9. În farmaciile din provincie se se cêră preparatul A. Moll provădit cu marca de contravențია și subscriere.

Barbarii medicale.

Deputatul social-creștin *Schneider* din Viena a adresat la 28 Oct. în dieta provincială a Austriei de jos o interpelație în privința experimentelor mai mult decât barbare, pe cari le fac unii doctori, asupra ómenilor sănătoși, prin infectarea intenționată cu bóle murdare.

Schneider a citat în motivarea interpelației sale numeroșe casuri din reviste speciale de medicină, din cari reiese, că în adevăr s'au făcut asemenea experimente.

În Nr. 20 al revistei „*Wiener medizinische Wochenschrift*” din 17 Maiu a. c., dice *Schneider*, pag. 494 sqq. se recunósce expres, că s'a inoculat sifilis la persoane sănătoșe. La pag. 950 a numitei reviste stă următoarea frașă lapidară: „La indiviđii, cărora li-s'a inoculat sifilis cu scop *experimental*, d-l *Zeissl* a constatat, că bubónele indolente s'au ivit în ultimele zile ale săptămânei a patra. Din numita revistă se vede, că trei doctori, Bassercan, Fournier și Turati au inoculat sifilis la nu mai puțin de 1361 persoane, spre a constata la câte zile după infecțiune se vor ivi bubónele. La aceeași pagină se constată, că însuși *Zeissl* a făcut asemenea experimente. La pagina 952 a numitei reviste se vede, cu câtă monstruoșitate procedéză doctorii în aplicarea diferitelor mijloce prin cari se se ajute desvoltarea bólei la ómenii dealtmintea sănătoși.

„Allg. W. med. Ztg.” Nr. 50 și 51 din 1885 arată, că o femeie sănătoșă, nesifilitică, a fost altoită cu sifilis prospăt și apoi tractată timp de 80 zile în secția sifilitică.

Asemenea experimente citéză *Schneider* mai multe: altoiri cu tuberculină, gonorrhoe și alte bóle. Apoi desvóltă următoarea interpelație:

„Subsemnații întrébă: Ce are de gând d-l locțiitor să facă, ca asemenea monstruoșități să nu se mai repete?”

„Prin asemenea inoculări se nenorocesc pe totă viața nu numai respectivii, ci trebuie să ispășescă și descendenții lor — după cuvintele bibliei — până în a șep-tea viță, însă nu păcatele părinților, ci crimele acelor doctori, cari ou scirea și aprobarea autorităților statului pot să comită asemenea infamii.

„Cât timp crede Escelența Sa, că populația noastră va privi cu mânie în sin la aceste procederi ale medicilor?”

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 30 Octomvrie. În conferența partidului liberal contele *Andrassy* a declarat, că primesce modificările lui *Tisza*. Dintre foștii naționali, *Vancso* și *Zsagy* apêră punctul de vedere al lui *Apponyi* ér *Issekutz* și în urmă și *Hodossy* declară între aplause, că primesc programul cu modificările lui *Tisza*. În fine contele *Tisza* accentuează că i-ar păre foarte réu decă ar eși din partid bărbați, cari au inițiat așa dicând reformele aceste.

Budapesta, 30 Octomvrie. Partidul independist încă n'a luat nici o decisiune față cu programul militar și modificările lui *Tisza*. Fracțiunea *Szederkenyi* a decis continuarea obstrucției. Partida populară va compune un program militar propriu al său.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop.

**Dela „Tipografia A. Mureșianu“
din Brașov,
se pot procura următoarele cărți:**

(La cărțile aici înșirate este a se mai adăuga și lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru recomandație.)

Scrieri literare pentru popor.

„*Carnetul Roșu*“, o interesantă *novelă nihilistă*, tradusă din germană de *Moșul*. O broșură de 104 pagini, format octav mic. Broșura oferă o lectură ușoară și distractivă. — „*Moșul*“ e cunoscut cetitorilor noștri din numeroasele sale lucrări publicate în foaia diarului *Gaz. Trans.* Prețul cu posta 50 bani.

„*Caractere morale*, exemple și sentințe ucluse din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne“ de *Ioan Popoa*. Prețul cor. 2.50 (cu posta cor. 2.70.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adăuga și portul postal.

„*Castelul din Carpați*“, roman din viața poporului român din Ardeal, de *Jules Verne*, tradus de d-l Dr. *Victor Onișor* cu o prefață de Dr. *Eliă Daniu*. O carte foarte interesantă, care n'ar trebui să lipsească de pe masa nici unui Român. — Exemplar broșat edit. populară 1 cor. 60. Broșat edit. de lux 2 cor. 40 (plus 10 b. porto), legat 4 cor. (plus 20 b. porto).

Dietetica populară, scrisă cu deosebită considerație la modul de viață a țeranului român, de *Simeon Stoica*, medic pensionat. Conține vre o 25 figuri în text. Se vinde acum în loc de cor. 1.60 cu i cor. + 10 b. porto;

Instrucțiuni populare despre *dăvornicele și drepturile purtate datorului* date de *Wilhelm Niemandz*. Această carte e un îndreptar de o trebuință nespus de mare pentru toți câți au afaceri cu dările. Prețul cor. 1.20 plus 10 bani porto.

„*Omul*“, noțiuni din anatomie și fiziologie și reguli igienice pentru conservarea sănătății și a corpului omenesc de *George Cătană* inv. Această carte servește ca manual pentru anul al IV-lea al școlii pop., pentru școlile de repetiție și pentru poporul nostru. Prețul 50 bani (plus 5 b. porto.)

Cugete și considerațiuni din experiența vieții lui Arghirobarb. Conține 170 de sfaturi înțelepte, scoase din pătania vieții. Prețul 20 b. (cu posta 24 b.)

Novela de Sienkiewicz: „*Natură și viață*“, „*Sluga veche*“ și „*Ianoș musicantul*.“ Traducere de *I. C. Panfu*; o broșură de 192 pag. Prețul 80 bani + 5 bani porto.

I. C. Panfu: „*În plasă*“, „*În Baltă*“, „*Cale grea*“, „*La Căde*“, „*La cărciuma lui Tiriplic*.“ *Schite din viața delu țării*. O broșură de 112 pag. cu prețul 40 bani (+ 5 bani porto.)

I. C. Panfu: „*La țerg*“, povestire din viața unui cioban. O broșură din 32 pag. cu prețul 16 bani + 3 bani porto.

Lira Bihorului, o carte cu povestiri istorice scrisă în versuri, de *Antoniu Pop*. Prețul 40 b. (cu porto 46 bani.)

Părintele Nicolae, schiță din viața preoților de *G. Simu*. Prețul 60 b. + 6 bani porto.)

Săpătorul de bani, comedia în trei acte, localisată de *A. Pop*. Se recomandă mai ales pentru cei vrâ să jöce teatrul. Prețul 24 bani (prin postă 28 b.)

Vițu după mörte, seu nemurirea sufletului, dedusă din misterul ființei omenești și deșertăciunea celor trecătoare, de *I. P.* Ediția II. Prețul cor. 1. (Cu posta cor. 1.10).

Poesii de *R. V. Buticescu*. Prețul era la început 2 cor. 40 b., acum numai cor. 1.20 (cu posta cor. 1.40)

Suspîn și zimbire, poesii și prosă de *A. Pop*. Prețul 80 bani (cu porto 86 b.)

Taina norocului seu Povestea satului Nemernicent de *Tache Brânduș*. Această carte e foarte potrivită pentru poporul nostru și costă 1 cor. (+10 b. p.)

Balade populare de *Avram Corcea* costă cor. 1.60 plus 10 b. porto. Pentru România 3 lei 20 b.

Banca de școlă de *I. Dariu*, 30 b. dius 10 b. p.)

Disciplina în serviciul educațiunii de *I. Dariu*, 40 b. (plus porto 10 b.)

Idealul învățătorului român de *I. Dariu*, 40 b (plus porto 10 b.)

Lilice dela Pind, poesii macedonene-originale și daco-române de *P. Vulcan*, cor. 2 (pl. porto 10 b.)

„*Supplex Libellus Valachorum*“, memoriul prezentat împăratului *Leopold II.* de către episcopii *Bob* și *Adamovici* în numele poporului român din Transilvani-

la anul 1791. Textul original latinesc și alătura de acesta traducerea românească făcută de profesorul *Dr. E. Daniu*. Un exemplar broșat costă 1 corónă (+ 5 b. porto).

„*Clipe de repaus*“ de *Sorcovă*. Un volum elegant, care pöte ocupa loc pe masa oricărui salon. Prețul 2 coröne. (Pentru România 2 Lei 50 bani) porto extra. Credem a fi de prisos a mai recomanda în special această nouă apariție literară. În acest volum găsim un limbaj frumos românesc și niște povestiri scrise cu atăta spirit, încât cartea odată luată în mână, nu o mai pui jos, până nu ai cetit'o totă. Se pöte procura la *Tipografia A. Mureșianu* pe lângă trimiterea prețului indicat plus 20 bani porto.

„*Pe pragul mormântului*“, de preotul *G. Simu*, conține versuri funebreale pentru popor și pentru inteligență. Pr. 50 bani (+ 6 b. porto).

Proză și versuri, fabule de *Gr. M. Alexandrescu* prețul 30 b. plus 5 b. porto.

— A apărut tomul I. din „*Novela*“ de *Vasilie Ranta Buticescu*. Broșura are 286 pagini și conține istorioare frumoase scrise într'un limbaj plăcut. Prețul ei e 1 cor. 60 bani plus 20 bani porto. Se pöte procura de la *tipografia A. Mureșianu, Brașov*.

Musică. A apărut de curând în Viena un caiet de compozițiuni ale mult talentatului compozitor român *Ioan Scărlătescu*

Acest caiet de valöre conține 4 cântece pentru voce și pian foarte frumoase, între cari se află și o mândră *Doină*, care are ca text o poezie de *Eminescu*.

Prețul unui caiet e de 3 coröne plus 5 bani porto și se află de vëndare la *tipografia A. Mureșianu* în Brașov.

Proba de foc, comedie într'un act după *A. Cotzabue*, localisată de *Irina Sonea* n. *Bogdan* 30 b. plus 10 b. porto.

Buna chivernisölä, carte pentru toți întocmită după ideile ui *Sam. Smiles* de *Theodor V. Păcățianu*. 40 bani plus 5 b. porto.

Istoria lui Stan Pățitul. Partea a II-a. *Femeia* în versuri pentru popor de *I. Tom*. Totan învățător, preț. 20 b. plus 3 b. prt.

Buchete de flori, culese din grădina limbei române pentru copii, fascicola III. de *I. T. Totan*, inv. Ed. I. Pr. 20 b. porto 5.

Poesii, de *Bolintineanu*. *Bătăliile Românilor*, II. Prețul 1 cor. (plus 10 b. porto.)

Juvenila, prosă și versuri, de *Sextil Puscariu*. Prețul cor. 1.60, pl. 20 b. porto.

Opiniunea publică, conferența ținută a *Atheneu* român de *C. Disescu* la 27 Februarie 1885, prețul 50 b. plus porto 5 bani.

Îmbunătățirea stărei sătenilor de *Gr. G. Pencescu*, prețul 50 b. + 5 b. porto.

Nu më uita! Colecțiune de versuri pentru ocaziuni funebreale. Aranjată prin *N. F. Nenruțiu*. Ediț. IV. Prețul 50 bani. + 5 b. p.)

Priveag, ediția I-a de *Ioan Iosif Sceopul* Preț. cor. 1. 50 b. pl. 10 b. porto.

Poesii de *Al. A. Macedonski*. Preț. 3 cor. pl. 20 b. porto.

Scriverii, cetitorii și criticii de *N. Radulescu-Niger* 50 b. plus 5 b. porto.

Lira Sionului seu cântarea sərbătorilor de *Aron Boca Velchereanu* 50 b. plus 10 b. porto.

Bocete adecă Cântării la morți, adunate de *I. Pop-Releganul*. Prețul 80 bani. (+ 10 b. p.)

Cu vörful penei, scrieri satirico-humoristice de *Antoniu Pop* 1 Cor. plus 10 b. porto.

Poesii de *Vasile Ranta Buticescu*. Edițiunea „*Amicului Familiei*“. Prețul 1 cor. 20 b. plus 10 b. porto.

Umbre și lumini poesii de *Em. Părdăanu*, cor. 2-50 (porto 20 b.)

Asupra situațiunei, articoli și foișöre de *Iöntä A. Lăpedat*. Preț. 40 b. pl. 10 b. porto)

Istoria legii noue scrisă de *Dr. Victor Szmigelski*. Tomul II: *Isus ca preot*. Cu aprobarea *Prea-veneratului Ordinariat metropolitan gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș*. Prețul 3 cor. 40 b. plus 20 b. porto.

Influența francesă în România de *Al. Xenopol* profesor la *universitatea din Iași* Cu 50 b. + 5 b. porto.

Antropomorisme și Antiantropomorisme în limba română de *Nicolae Sulică*. În limba noastră scrierile de felul acesta sunt rare și scrierea acésta a d-lui profesor la gimnasiul român din loc *Nic. Sulică* se distinge nu numai prin conținutul său bogat și sistematic, prelucrat după stricta metodă științifică, ci și prin limbajul său scris la înțelesul tuturor. Autorul e cunoscut și din scrierile sale folklorice-filologice de până acum. Prețul 80 bani (+ 5 bani porto.)

Cursul la bursa din Viena.

Din 29 Octob. n. 1903.

Renta ung. de aur 4%	118.20
Renta de coröne ung. 4%	97.75
Impr. căil. fer. ung. în aur 3 1/2%	89.25
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	97.60
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	97.25
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	92.40
Bonuri rurale croate-slavone	97.25
Impr. ung. cu premii	205.—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	155.—
Renta de hărtie austr.	100.30
Renta de argint austr.	100.05
Renta de aur austr.	119.65
Rente de coröne austr. 4%	100.20
Losuri din 1860.	153.75
Acții de-ale Băncei austro-ungară.	16.14
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	732.—

Acții de-ale Băncei austr. de credit	666.50
Napoleondori	19.04
Mărci imperiale germane.	117.15
London vista.	239.25
Paris vista.	95.17 1/2
Note italiene	95.35

Cursul pieței Brașov.

Din 30 Octob. n. 1903.

Bancnot rom. Cump.	18.96	Vënd.	19.—
Argint român.	18.84	„	18.92
Napoleondori.	19.02	„	19.10
Galbeni	11.20	„	11.30
Ruble Rusesci	2.53	„	2.54
Mărci germane	117.10	„	117.50
Lire turcesci	21.50	„	21.60
Seris fonc. Albina 5%	101.—	„	101.25

Praturile-Seidlitz ale lui Moll

Veritabile numai, decât fiecare cutiă este provădută cu marca de apărare a lui A. Moll și cu subscrierea sa.

Prin efectul de lecuire durabilă al *Praturilor-Seidlitz* de *A. Moll* în contra greutăților celor mai carbioase la stomach și pântece, în contra cărceilor și acrelei la stomach, constipațiunei cronice, suferinței de ficat, congestiunei de sânge, haemorhoidelor și a celor mai diferite băle femeesce a luat acest medicament de casă o răspândire, ce crește mereu de mai multe decenii încöce. — Prețul unei cutii originale sigilate Coröne 2.—

Falsificațiunile se vor urmări pe cale judecătörescă.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.

Veritabilu numai, decât fiecare sticlă este provădută cu marca de scutire și cu plumbul lui A. Moll.

Franzbranntwein-ul și *sarea* este foarte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin tras (frotat) alină durerile de goidină și reumatism și a altor urmări de răcedă. Prețul unei sticle originale plumbate, Coröne 1.90.

Săpun de copii a lui Moll.

Cel mai fin săpun de copii și dame fabricat după metoda cel mai nou pentru cultivarea rațională a peleii, cu deosebire pentru copii și adulți. Prețul unei bucăți Cor.—40 Cinci bucăți Coröne 1.80. Fie-care bucată de săpun, pentru copii este provădută cu marca de apărare A. Moll.

Trimiterea principală prin

Farmacistul A. MOLL,

c. și r. furnisor al curții imperiale Viena, Tuchlauben 9

Comande din provinciă se efectuează gîinic prin rambursă postală.

La deposite se se cöră anumit preparatele provădute cu iscălitura și marca de apărare a lui A. MOLL.

Deposite în Brașov: la d-nii farmaciști *Ferd. Jekelius, Victor Roth, Eugen Neustädter* și engros la *D. Eremia Nepoții, Teusch & Tartler*.

TIPOGRAFIA

A. Mureșianu

Brașov, Têrgul Inului Nr. 30.

Acest stabiliment este provădut cu cele mai bune mijlöce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în pozițiune de a puté esecuta orice comande cu promptitudine și acurateță, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE
ÎN AUR, ARGINT ȘI COLORI

CĂRȚI DE ȘCIINȚĂ,
LITERATURĂ ȘI DIDACTICE

STATUTE.

FOI PERIODICE.

BILETE DE VISITĂ
DIFERITE FORMATE.

PROGRAME ELEGANTE.

BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ
DUPĂ DORINȚĂ ȘI ÎN COLORI.

ANUNȚURİ.

REGISTRE ȘI IMPRIMATE
pentru töte speciile de serviciuri.

BILANȚURİ.

Compturi, Adrese,
Circulare, Scrisori.
Couverte, în tolä mărimea.

TARIFE COMERCIALE,
INDUSTRIALE, de HOTELURI
și RESTAURANTE.

PREȚURİ-CURENTE ȘI DIVERSE

BILETE DE ÎNMORMENTARI.

Comandele eventuale se primesc în biurolul tipografiei, Brașov Têrgul Inului Nr. 30, etagiul I, cătră stradă. — Prețurile moderate. — Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.

„*Gazeta Transilvaniei*“ cu numărul à 10 fil. se vinde la librăria *Nic. I. Ciurcu* și la *Eremias Nepoții*.